

SLOVENŠČINA 3

Z BESEDO DO BESEDE

Zbirka nalog

REŠITVE

Mladinska knjiga
ZALOŽBA

1. sklop

LJUDSKE ŠEGE IN NAVADE

KOMENTAR

1. *Po smislu.*

2. **A** Poročilo
B Obvestilo
C Oceno
Č Oglas, reklamo
D Reportažo
E Komentar
F Intervju (raziskovalni pogovor)
G Javno vabilo
H Prepričevalni pogovor

3. **A** *Po smislu.*

B

⊕ Komentar tvorimo, kadar v besedilu predstavimo svoje razmišljanje o aktualnem gospodarskem, kulturnem, družbenem, športnem vprašanju, o razlogih in posledicah, zato da bi z njim vplivali na mnenje bralcev, poslušalcev ali gledalcev.

⊕ Komentator po navadi na začetku pove, kaj je sprožilo njegovo razmišljanje o izbranem vprašanju in pogosto predstavi svojo konkretno izkušnjo.

⊕ Svojo izkušnjo komentator v osrednjem delu besedila po navadi poveže s širšim vprašanjem, predstavi različno literaturo in poglede na trenutni položaj in jih analizira.

⊕ V sklepnem delu prevladuje komentatorjevo osebno razmišljanje o posledicah oziroma nadaljnjem razvoju izbranega vprašanja. Komentar je prevladujoče objektivno besedilo, v katerem sporočevalec ne razodeva svojega mnenja.

⊕ Najpomembnejši način razvijanja teme je v komentarju utemeljevanje.

⊕ Komentatorjev jezik je večinoma zelo subjektiven in čustveno zaznamovan.

⊕ Poznamo politične, (pop) kulturne, športne, ekonomske ... komentarje.

4. *Po smislu.*

5. *Po smislu.*

POVED IN STAVEK

1. **A** Besedilo je napisal Željko Kozinc, namenjeno je bralcem Poleta. Objavljeno je bilo v Poletu, in sicer 2. decembra 2004. Tema besedila je koroško miklavževanje v vasi Sveče ob Dravi v Rožu na avstrijskem Koroškem.

B *Po smislu.*

2. **A** *Po smislu, npr.:*

postopek koroškega miklavževanja

- zbiranje vaških fantov pred Miklavžem
- fantje, oblečeni v vrečevino, kot parklji
- fantovsko opletanje okoli deklet

Muzej parkljev

- »Krampusmuseum«
- odkrit leta 1889

vas Sveče

- gručasta vas v Karavankah
- farna cerkev sv. Lamberta
- domača gostilna Zerzerjevih

delo Franceta Goršeta

- iz skednja naredi galerijo
- odprtje kulturnega parka s svojimi kipi in spomeniškiimi portreti znamenitih koroških kulturnikov

B *Po smislu.*

3. *Po smislu, npr.:* Nebesedni spremljevalci (velikost črk, odebeljeni tisk) olajšajo razumevanje besedila. Fotografija ponazori besedilo in naslovnika pritegne k branju.

4. **A** atrakcija – zanimivost
farovž – župnišče
dičiti se – hvaliti se

B atrakcija – publicizem
farovž – pogovorna beseda
dičiti se – dialektizem

C Besedilo spada med **publicistična/znanstvena poljudnoznanstvena** besedila. Pisec si z njim želi ne samo predstaviti temo, temveč vplivati tudi na bralčevo **sodbo in stališča/dejanja/doživljanje** ob branju. Zato je po mojem mnenju raba zaznamovanih besed v njem **ustrezna/neustrezna**, saj z njimi pisec živo ponazori dogajanje.

5. *Po smislu.*

6. **A** *Po smislu.*

B 1, 6, 5, 2

C Da so res gručasta, /.../ Kaj?
da sta muzej parkljev in likovna galerija na prostem komaj 70 m vsaksebi, /.../ Kateri?
če ne bi bila vmes še farovž in gotska farna cerkev sv. Lamberta z mogočnim čebulastim zvonikom,
Pod katerim pogojem?

Č podredno (krajevni odvisnik); podredno (prilastkov odvisnik); podredno (krajevni odvisnik); priredno (vezalno priredje)

7. B, D, E

8. **A** *Po smislu.*

B

- **pristavek**
Vloga: pojasnilo

- pristavek
Vloga: pojasnilo

- enodelni neglagolski
Vloga: ekspresivnost

9. **A** Po smislu, npr.:

- V času miklavževanja.
- Na tisoče ljudi od blizu in daleč.
- Deklet.
- Ne, ni prijetno.

B Odgovarjal/-a sem večinoma z dvodelnimi/enodelnimi stavki, ker gre za govorjeno besedilo, v katerem se odgovori navezujejo na vprašanja in potemtakem stavki ne potrebujejo obeh delov.

10. Po smislu.

11. **A**

- dvodelni stavek
- enodelni neglagolski stavek
- dvodelni stavek
- enodelni neglagolski stavek

B Na vrtu pred hišo v Svečah je odprl kulturni park s svojimi kipi in spomeniški portreti znamenitih koroških kulturnikov, kot so karantanski misijonar Modest, pisatelj Prežihov Voranc in skladatelj Pavel Kernjak. Zdaj stojijo v polkrogu pred starim cerkvenim zidom kot nekakšen koroški panteon, ki ima v ospredju spomenik neznanemu slovenskemu kulturnemu delavcu.

C Po smislu.

12. Po smislu, npr.:

- Razstavili so tudi Pehto, ki jih je smela spremljati v poganskih časih, ko Miklavž, povsod sprejet kot obhodnik in delivec darov, še ni smel v Sveče.
- Sveče so lepa stara gručasta vas, ki leži v senci Karavank in v kateri so hiše zbrane ob krogu, sestavljenem iz muzeja parkljev, likovne galerije, župnišča, cerkve in domače gostilne.
- Vredno je obiskati staro Vrbnikovo domačijo, kjer si je uredil galerijo slovenski kipar France Gorše, cenjen bolj kot doma v Ameriki, kjer je deloval, in ki se je odločil svojo pot končati v domovini.

13. Sveče[,] vas muzejev in galerij

Če Janka Zerzerja[,] rojenega leta 1935 v Svečah ali Suetschach po nemško[,] dolgoletnega predsednika Krščanske kulturne zveze iz Celovca[,] vprašate[,] kaj je značilno za njegovo rojstno vas[,] vam bo brez pomišljanja odgovoril[,] da muzeji, galerija kiparja Franceta Goršeta, dom Einspielerjevih ali po domače Preglejevih[,] kjer se je rodilo kar šest narodno zavednih duhovnikov in politikov[,] in slikarska kolonija[,] ki brez prekinitve poteka že sedemindvajset let. Zanj je zadnja leta najbolj zaslužna predsednica Slovenskega prosvetnega društva Kočna[,] domačinka dr. Tatjana Feinig.

Sveče so stara koroška vas[,] prvič omenjena že leta 1238[,] stisnjena med Dravo in hribovitimi Gurami na severni strani in Stolom (Hochstuhl po nemško)[,] Kozjakom (Kossiak/Geissberg po nemško), Vajnažem (Wainasch), Kočno (Kotschna) in Golico (Kahlkogel) v Karavankah na južni strani. Konec 18. stoletja in v 19. stoletju je imela vas prav vse[,] od raznih vrst rokodelcev, gostiln, trgovin in mlinov do svoje godbe na pihala. Danes je večina tega le še spomin na stare čase. Nastalo pa je marsikaj novega.

ZVOČNA PODOBA POVEDI

1. **A** Po smislu, npr.:

- Objektivna/Subjektivna predstavitev vasi Sveče
- Ocena Muzeja parkljev
- Predstavitev dela Franceta Goršeta

B 8, 3, 1, 2, 6, 4, 5, 7, 11, 9, 10

2. A, B, Č, C

3. **A** Po smislu.

B Tuje zemljepisno lastno ime *Cleveland* izgovorimo citatno.

C tem krogu je tudi prijetna domača gostilna Zerzerjevih. Tam vam bodo pomagali po telefonu poiskati ljudi, ki vam bodo odprli vrata bodisi h krampusom bodisi v staro Vrbnikovo domačijo. tem mogočnem kmečkem domu si je slovenski kipar France Gorše (1897–1986) leta 1973 uredil najprej atelje, potem pa izskednja naredil edinstveno galerijo. Bil je to leto potem, ko se je iz ameriškega *Clevelanda* namenil vrniti domov.

Č DA

Predlog *h* pišemo pred *k* in *g*, pred vsemi ostalimi glasovi pa pišemo predlog *k*.

D Skupaj z besedo *krampusom* in brez polglasnika.

4. **A** Po smislu.

B

- Vsi premori so bili/niso bili enako dolgi.
- Vrinjeni stavek sem izgovoril/-a hitreje in višje/nekoliko počasneje in nižje.
- Na koncu povedi sem šel/šla z glasom navzdol/z glasom navzgor.

C Po smislu, npr.:

- Z domačini govorite slovensko!
Vzključna intonacija
(/)

- Kako se pride do muzeja krampusov?
Padajoča intonacija
(\)

- Ne uporabljajte besede parkelj v pogovoru z domačini!
Vzključna intonacija
(/)

5. Po smislu, npr.:

- Kdaj so se zbrali vaški fantje po Rožu?
Dopolnjevalna vprašanja izgovarjamo s padajočo intonacijo.
- Ali so se vaški fantje zbirali ob večerih, da bi se kot parklji podili po Rožu?
Odločevalna vprašanja izgovarjamo z rastočo intonacijo.

6. **A** Po smislu.

B Že veliko lét prihaja nánj na tisoče ljudi od blizu in daleč. Med njimi je največ deklét, ki jim pač gódi fántovsko oplétanje okóli njih, pa čepráv je to demónično (ali pa jim ugája práv zató, ker jim prástára demonskóst zbúja prijéten srh).

C <i>festival</i>	[v]
<i>nanj</i>	[h]
(<i>med</i>) <i>njimi</i>	[h]
<i>čeprav</i>	[u]
<i>prijeten</i>	[ə]
<i>srh</i>	[ə]
<i>iz Sveč</i>	[s]

C Petega decembra zvečer imajo v Svečah velik parkljev »festival«. (\\) Že veliko let prihaja nanj na tisoče ljudi od blizu in daleč. (\\) Med njimi je največ deklet, (\\) ki jim pač godi fantovsko opletanje okoli njih, (\\) pa čeprav je to demonično (\\) (ali pa jim ugaja prav zato, (\\) ker jim prastara demonskost zbujajo prijeten srh). (\\) Dekle, pred katero parkljev potrka s palico po svojem rogu, je na neki prikrit način izvoljeno. (\\) Janko Zerzer, ki je doma iz Sveč, v svojem turističnem vodniku Po koroških poteh toži, da je sveško miklavževanje, (\\) kot pravi, (\\) žalibog v zadnjih letih precej skomercializirano. (\\) Žalibog, bi povzeli za njim, se je tudi demonov poganskega indoevropskega izvora polastil demon sedanjega časa: (\\) turizem, ta najhitreje rastoča gospodarska dejavnost globalizacije. (\\)

D Pika: daljši premor
Vejica: kratek premor
Dvopičje: kratek premor

E

<i>Petega decembra zvečer imajo v Svečah velik parkljev »festival«.</i>	Festival je petega decembra in ne šestega ali kateri drugi dan v decembru.
<i>Petega decembra zvečer imajo v Svečah velik parkljev »festival«.</i>	Festival je zvečer in ne popoldne ali dopoldne.
<i>Petega decembra zvečer imajo v Svečah velik parkljev »festival«.</i>	Festival je v Svečah in ne v katerem drugem kraju.
<i>Petega decembra zvečer imajo v Svečah velik parkljev »festival«.</i>	V Svečah imajo petega decembra festival parkljev in ne festival česa drugega.

- A Po smislu.
- B Po smislu, npr.:
 - razmerje do vsebine
 - namen sporočanja
 - razmerje do sporočevalca
 - razpoloženje itd.

7. Po smislu.

2. sklop

LETOŠNJI NOBELOV NAGRAJENEC JE ...

STAVČNI ČLENI

1. **A** novica
Po smislu, npr.: Besedilo vsebuje podatke o tem, kje in kdaj se je kaj zgodilo. Je kratko in objavljeno v spletni izdaji časopisa. Strnjeno govori o aktualnem dogodku.

B Da.

C A

C 1. odstavek – D, 2. odstavek – A, 3. odstavek – E, 4. odstavek – C

D Po smislu, npr.: Fotografija popetri in dodatno ponazarja vsebino besedila s portreti treh udeležencev prireditve.

2. **A** Iz 5 povedi in 8 stavkov.

B niso; enostavnih; bralcem spletne izdaje časopisa Delo; predstaviti

3. Sofijo Hess in ravnateljka cinkarne; celjski župan Joseph Neckermann; s Sofijino sestro Amalijo; v galeriji Kvartirne hiše; o takratnem meščanskem življenju in A. Nobelu; leta 1873; tisočem delavcev

4.

- Koga? – Sofijo Hess in ravnateljka cinkarne – predmet (dejanja)
- Kdo? – celjski župan Joseph Neckermann – osebek (vršilec dejanja)
- S kom? – s Sofijino sestro Amalijo – predmet (dejanja)
- Kje? – v galeriji Kvartirne hiše – prislovno določilo kraja (kraj dejanja)
- O čem? – o takratnem meščanskem življenju in A. Nobelu – predmet (dejanja)
- Kdaj? – leta 1873 – prislovno določilo časa (čas dejanja)
- Komu? – tisočem delavcev – predmet (dejanja)

5.

A Po smislu, npr.:

- Nobel je v Celje zahajal k Sofiji.
- Sofija je spregovorila o meščanskem življenju.
- Sofijo je upodobila Neža Strenčan.

B 1. poved: prislovno določilo kraja; 2. poved: osebek; 3. poved: predmet

C Sofija spada med samostalniške besede. V stavkih se beseda pregiba (sklanja).

6.

A Koga ali kaj? – predmet dejanja – predmet

B Kaj se je zgodilo? – dejanje – povedek

C Kdaj? – čas dejanja – prislovno določilo časa

C Koga ali kaj? – predmet dejanja – predmet

D Koga ali kaj? – predmet dejanja – predmet

E Kam? – kraj (smer) dejanja – prislovno določilo kraja

F Kako? – način dejanja – prislovno določilo načina

7.

- osebek: doprsni kip Alfreda Nobela (**nosilec stanja**); povedek: krasi (**stanje**)
- osebek: mladi celjski kulturniki (**vršilec dejanja**); povedek: so uprizorili (**dejanje**)
- osebek: Celjska folklorna skupina, pianist Klemen Golner in tenorist Damjan Ristić (**vršilec dejanja**); povedek: so sodelovali (**dejanje**)
- osebek: TD Celje (**vršilec dejanja**); povedek: je organiziral (**dejanje**)

8.

A župana Mestne občine Celje; nekaj mladih celjskih kulturnikov

B Osebka sta posebna po obliki, saj sta njuni jedri v rodilniku.

9. zaradi Sofije Hess; pred 140 leti/leta 1873; v Kvartirni hiši; s kulturno prireditvijo; v spomin na Nobelovo obiskovanje mesta; ob podpori/po zaslugi takratnega celjskega župana

10. prislovno določilo

- 11.
- prislovni določili: leta 1873; 140 let; predmet: od ustanovitve Cinkarne Celje
 - prislovno določilo: poldrugo stoletje; predmeta: delo; veliko delavcem
 - prislovno določilo: pogosto; predmet: o možnostih investiranja v Celju
 - prislovno določilo: v kratki igrici Čajanka Sofije Hess; predmet: o takratnem meščanskem življenju

12. V povedi je lahko več kot po eno prislovno določilo ali predmet.

- 13.
- Zaradi (izumiteljve) ljubezenske zveze s Sofijo Hess je TD Celje leta 2013 v Celju postavil kip Alfreda Nobela.
 - Alfred Nobel je skupaj z ravnateljem cinkarne Albertom Brunnerjem pogosto obiskoval Kvartirno hišo.
 - Maja Horvat je ob tej priložnosti v spomin na Nobelovo zvezo s Sofijo Hess napisala besedilo za igro Čajanka.

14.

Besedna zveza	Stavčni člen	JEDRO besedne zveze	Prilastek	
			Levi	Desni
Mestna občina Celje	osebek	občina	mestna	Celje
ljubezensko zgodbo med izumiteljem in domačinko	predmet	zgodbo	ljubezensko	med izumiteljem in domačinko
nepričakovano dobro	prislovno določilo načina	dobro	nepričakovano	/
za promocijo mesta ob Savinji	predmet	promocijo	/	mesta ob Savinji

15. Poljsko-francoska znanstvenica Marie Curie je v začetku 20. stoletja prejela Nobelovi nagradi za kemijo in fiziko.

Indijskemu pesniku Rabindranathu Tagoreju je Nobelova nagrada za književnost utrla pot med evropske ljubitelje poezije.

Kljub bolj poznani teoriji relativnosti so Alberta Einsteina z Nobelovo nagrado za fiziko nagradili zaradi njegovega raziskovanja svetlobe.

V času prve in druge svetovne vojne Nobelovih nagrad niso mogli podeljevati.

16. **A** Podelitev okoljske nagrade Urošu Macerlu.
B Po smislu.
C C
Č Po smislu, npr.: Prejemniki nagrade postanejo mednarodno prepoznavni.
D B
E Po smislu.
17. nagrado za okoljske aktiviste G. E. P.; (že) 26 let; v San Franciscu; posameznikom; tvegajo; okoljske organizacije in posamezniki z vsega sveta; okoli svetovnega dneva Zemlje; po boju z Lafarge Cementom; okoljevarstveno; cementarne

Osebek	Povedek	Predmet	Prislovno določilo	Levi prilastek	Desni prilastek
okoljske organizacije in posamezniki z vsega sveta	tvegajo	• nagrado za okoljske aktiviste G. E. P. • posameznikom • po boju z Lafarge Cementom	• (že) 26 let • v San Franciscu • okoli svetovnega dneva Zemlje	okoljevarstveno	cementarne

18. **A** Nagrada Goldman Environmental Prize nagraduje »okoljske junake« civilne družbe z vseh šestih poseljenih celin sveta.

Posamezniki si jo prislužijo z vztrajnimi in pomembnimi prizadevanji za zaščito okolja.

Razglasitev vsako leto poteka okoli svetovnega dneva Zemlje.

Nominirance za nagrado predlagajo okoljske organizacije in posamezniki z vsega sveta.

B desnega prilastka predmeta
 Ker ne izraža kraja dejanja, ampak pomensko pojasnjuje civilno družbo.

C prislovnega določila načina
 Ker si (kaj) prislužimo na (kakšen) način/izraža način, s katerim si (kaj) prislužimo.

19. Slovenec Uroš Macerl je prejemnik ugledne nagrade Goldman Environmental Prize.

• Macerl je predsednik društva Eko krog.

- Slovenski javnosti je znan predvsem iz zmagovitega boja z Lafarge Cementom.
- Podjetje je moralo ustaviti delovanje cementarne.

Vsi povedki v zgornjih povedih so sestavljeni iz **nepolnopomenskega glagola (vezi)** in **povedkovega določila**. Za pomen povedi so ta **obvezna/nujna**, saj **pomensko določajo povedek v stavku**.

20. **A** Po smislu, npr.: Povedi v A izražata nujnost oz. želenost dejanja, zato sta njuna povedka zložena in vsebujeta naklonska glagola in povedkovi določila.

B

1. poved: morajo usmeriti
 - želijo usmeriti
 - hočejo usmeriti
2. poved: si želijo dobiti
 - morajo dobiti
 - se trudijo/si prizadevajo/poskušajo

C Vsi povedki v zgornjih povedih so sestavljeni iz **nepolnopomenskega glagola (vezi)** in **povedkovega določila**. Za pomen povedi so ta **obvezna/nujna**, saj **pomensko določajo povedek v stavku**.

- 21.
- Lafarge Cement je ogorčen prilagodil svojo proizvodnjo.
 - Okoljevarstveniki vsega sveta neustrašni skrbijo za čisto okolje.
 - Slovenska okoljska stroka je vsa navdušena pozdravila izbor letošnjega nagrajenca.
 - Uroš Macerl se bo mednarodno prepoznaven še bolj trudil za čistejši planet.

Vsi povedki v zgornjih povedih vsebujejo **povedkove prilastke**. Za pomen povedi so ti **neobvezni**, saj **(samo) pomensko dopolnjujejo povedek**.

- 22.
- vezava; npr.: /.../ prejmejo mednarodno prepoznavnost /.../
 - ujemanje; npr.: Prejemniki nagrade prejmejo /.../
 - primik; npr.: /.../ je prejel v San Franciscu.
- 23.
- Goldman Environmental Prize; navdihniti
 - nominirance za nagrado; okoljske organizacije in posamezniki z vsega sveta; okoli svetovnega dneva Zemlje
 - poročajo/pišejo/govorijo; okoljski; Lafarge Cementa
- 24.
- A** v San Franciscu; z vztrajnimi in s pomembnimi prizadevanji za zaščito okolja; okoli svetovnega dneva Zemlje; brez okoljevarstvenega dovoljenja

B členitev po aktualnosti

C

- Nagrado za okoljske aktiviste je v San Franciscu prejel Uroš Macerl.
- Uroš Macerl je v San Franciscu prejel nagrado za okoljske aktiviste.

25.

- Po navedbah Zasavcev njihovo okolje močno obremenjuje podjetje Lafarge Cement.
- Slovenec je prvič prejel svetovno znano nagrado za skrb za okolje.
- Okoljevarstveniki pogosto veliko tvegajo v prizadevanjih za preprečitev okoljske katastrofe.

26. Po smislu, npr.:

- Prva poved: **Podjetje Lafarge Cement po navedbah Zasavcev močno obremenjuje njihovo okolje.**
Sporočilo: Kaj obremenjuje Lafarge Cement?
- Druga poved: **Svetovno znano nagrado za skrb za okolje je prvič prejel Slovenec.**
Sporočilo: Kdo je prvič prejel nagrado?
- Tretja poved: **V prizadevanjih za preprečitev okoljske katastrofe okoljevarstveniki pogosto veliko tvegajo.**
Sporočilo: Kaj počnejo okoljevarstveniki?

27. NE

Utemeljitev: V slovenščini so samostalniške besedne zveze s samostalniškim levim prilastkom (Lafarge) neprimerne.

28. naj bi; si jo; jo je; se mu je

- Za prvo polnopomensko besedo ali stavčnim členom.

29. ki naj bi mu; ki so si ga; ki so se mu

30.

- V Zasavju se mu bodo še naprej postavljali po robu.
- Izrekla naj bi jima ga zaradi uničevanja bližnjih gozdov in polj.
- Umazane tovarne so jim ga želele odvzeti.

TVORNE IN TRPNE POVEDI

1. **A** Povedek ni izražen.

B naslov; zaznamovana; po smislu

C Po smislu, npr.: »Nobelova nagrada« za okoljske aktiviste je bila prvič podeljena Slovencu

C B

- Trpnem.
- Č

D tvornik; tvornik; tvornik; trpnik

E Nagrada Global E. Prize se označuje za Nobelovo nagrado za okoljske aktiviste. Prejme se mednarodna prepoznavnost. Nominiranci za nagrado so predlagani. Lafarge Cement so prisilili, da ustavi delovanje cementarne.

F Pretvorba: **Omenjena okoljska nagrada se podeljuje že 26 let.**
Po smislu.

Pretvorba: **Zdravje zasavskih prebivalcev je bilo dolga leta ogroženo.**
Po smislu.

A: Z morfemom »se« in osebnostno glagolsko obliko.

B: Z glagolom biti in trpnim deležnikom na -n.

2. **A** C, Č

B Po smislu.

C

	Številka povedi	Besede/Besedne zveze, s katerimi je izražen vršilec dejanja
Povedi, ki govorijo o Preglovem delu	1, 2, 3	Pregl, je objavil (on)
Povedi, ki govorijo o odnosu do Pregla	4, 5, 6, 7	niso priznavali (oni), bomo iskali (mi), Pregl

C ... ker je osebek znan že iz 1. povedi.
... ker ga je mogoče prepoznati iz konteksta.

3. Friderik Pregl; svoja odkritja; v delu Kvantitativna organska mikroanaliza; kljub prevodom v angleščino in francoščino; v slovenskem prostoru; zaradi nemškega izvora; šele v zadnjih desetletjih; leta 2007; po Preglu/njem; ponosni; visoko nagrado za dosežke v znanosti

A Friderik Pregl; samostalniška beseda
svoja odkritja; samostalniška beseda
v delu Kvantitativna organska mikroanaliza; samostalniška beseda

B prislovno določilo časa – podredno zloženi st. člen
predmet – goli st. člen
povedek – podredno zloženi st. člen
predmet – podredno zloženi st. člen

4. Po smislu.

3. sklop

UGANKE ZGODOVINE

POLJUDNOZNANSTVENI ČLANEK

1. Po smislu.

2. NE, NE, NE, DA, DA, NE, DA, DA

3. A
• istega leta, ko so odkrili barjansko kolo
• v časopisu Delo
• vsem bralcem Dela, ki jih tema pritegne

B Po smislu.

C Milan Vogel, novinar
B, C

4. arheoloških izkopavanjih na Ljubljanskem barju; nadnaslovu

5. Po smislu.

6. C

7. ni ustrezna

Če bi bile podteme v podnaslovu napovedane v drugačnem zaporedju, bi se bralec težje znašel v besedilu. (Če bi bile razporejene drugače, braleca ne bi usmerjale, ampak bi ga zmedle.)

8. A Po smislu, npr.: postavitve koliščarskih hiš na Barju / ovržena trditev o postavitvi hiš na ploščadi

B Po smislu.

9. strokovnjaki z različnih področij znanosti; lesarji/dendokronologi z oddelka za lesarstvo

10. Po smislu, npr.: čas oziroma nastanek česa, starost (npr. dreves)

11. V prvem odstavku sporočevalec pripoveduje o zgodovini izkopavanj na Ljubljanskem barju.

12. A sedimentologija – preučujejo usedline oz. sestavo in porazdelitev kamnin v zemeljski skorji
arheozoologija – na osnovi izkopanih ostankov preučujejo življenje malih in velikih sesalcev v prazgodovini
palinologija – v vzorcih sedimenta raziskujejo cvetni prah (pelod) fosilnih rastlin
stratigrafija – preučujejo zaporedje zemeljskih plasti in njihovo starost
vzorčenje – zbirajo in popisujejo izkopane vzorce lesa
sondiranje – s sondo izkopavajo manjše količine materiala

B vzročno-posledično razmerje; razlaganje

13. A Znanstveniki so dokazali, da so koliščarji prišli na Barje že v 5. tisočletju.

B Dokazali so, da hiše koliščarjev niso stale na ploščadi, ampak samostojno – tako kot drugod po Evropi.

C Najpomembnejša najdba je leseno kolo z osjo.

14. A

1. dokaz: Po smislu, npr.: Na Barju so našli predmete, ki izvirajo od drugod – domnevno iz severnih krajev, kjer so nahajališča bakra. Morda so kamnite obročke prinesli s seboj ljudje, ki so prihajali iskat bakrovo rudo.

2. dokaz: Po smislu, npr.: Na Slovenskem ni nobenih ostankov poljedelskih kultur, bogata arheološka najdišča pa so iz časov, ko so pridobivali bakrovo rudo.

15. Ugotovitev znanstvenikov: Hiše koliščarjev niso stale na naselbinski ploščadi, ampak samostojno.
Način razvijanja teme: utemeljevanje

16. A

- Kolo z Barja je najstarejše najdeno kolo (in povsem sočasno z upodobitvami v Mezopotamiji in Evropi).
- Na Stari gmajni pri Verdu.
- Na podlagi analize arheološke plasti, v kateri je bilo najdeno.

B sakralni ali vsaj statusni; praktičen; Mezopotamiji; Bližnjem vzhodu; v Evropi

C Pri barjanskem kolesu se je os, učvrščena v štirikotno odprtino, vrtela skupaj s kolesom, pri drugih pa se je kolo vrtelo okrog pritrjene osi.

17. Č

18. Poljudnoznanstveni članek.

19. knjižnem; objektivno; enogovorno

20. Po smislu.

21. A v obeh povedih

Utemeljitev: Ljubljansko barje spada med večbesedna naselbinska lastna imena, za katera velja, da se z veliko začetnico zapisana samo prva sestavina. V drugi povedi je večbesedno lastno ime okrajšamo na eno besedo (Barje) in ta se piše z veliko začetnico.

- Leseno kolo z osjo, ki so ga odkrili letos spomladi, je ena najpomembnejših arheoloških najdb v Sloveniji.

$\frac{S}{2} / \frac{S}{2}$

Vejice so/niso rabljene pravilno.

- Glede njegove pojavnosti se mnenja delijo okrog tega, ali se je razvilo avtonomno ali pa je po kdo ve kakšnih poteh prišlo z Bližnjega vzhoda.

$S / \underline{S} + \underline{S}$

Vejice so/niso rabljene pravilno.

- Analiza je pokazala, da gre za metamorfno kamnino, katere najbližja nahajališča so na Pohorju in severno od Karavank.

$S / \underline{S} / \underline{S}$

Vejice so/niso rabljene pravilno.

- Čeprav datacija za zdaj še ni dokončna, pa je dr. Velušček prepričan, da bodo radiokarbonsko datiranje in nadaljnje dendrokronološke raziskave to potrdile.

$S / S / \underline{S}$

Vejice so/niso rabljene pravilno.

- Če bodo nadaljnje raziskave potrdile, da je res nastalo okrog leta 3500, je kolo z Barja najstarejše najdeno kolo in povsem sočasno z upodobitvami v Mezopotamiji in Evropi.

$S / \underline{S} / S + S$

Vejice so/niso rabljene pravilno.

STRNJEVANJE IN RAZŠIRJANJE POVEDI

1. **A** večjo; konec da poselitev ni bila stalna
B Po smislu.
2. **A**
• VZROČNI ODVISNIK
Število naselij se je močno povečalo zaradi izredno velikega zanimanja za baker.
• PREDMETNI ODVISNIK
Tako je mogoče že na desetletje natančno določiti nastanek določenih naselij in stavb v njih.
• ČASOVNI ODVISNIK
Ob zmanjšanju potreb po bakru pride do poselitvene vrzeli.

B znanstvenih

Utemeljitev: Naslovnik znanstvenih besedil je ožja strokovna javnost. Ker so znanstvena besedila namenjena ljudem, ki posamezne teme dobro poznajo, je v njih najustrezneje uporabiti strnjeno izražanje.

3. **A** PRILASTEK
Na Ljubljanskem barju poteka projekt arheoloških in dendrokronoloških raziskav mlajše kameno- in bakrenodobne poselitve, ki bo trajal tri leta.
- B** PRISLOVNO DOLOČILO POGOJA
Če bi vzorčili les in sondirali na vseh znanih naselbinah, bi dobili velik in reprezentativen vzorec dogajanja.
- C** PRISLOVNO DOLOČILO NAČINA
Razliko med letoma smrti dreves je mogoče ugotoviti s primerjanjem zaporedja branik. –
Razliko med letoma smrti dreves je mogoče ugotoviti, tako da primerjamo zaporedja branik.
- Č** PRISLOVNO DOLOČILO ČASA
Ob smrti se ta proces prekine. – Ko (drevo) umre, se ta proces prekine.
4. **A** Prednosti strnjene izražanja: besedila so bolj »ekonomična«, saj iste podatke sporočamo z manj besedami; besedila so krajša.
Prednosti razširjenega izražanja: besedila so lažja za razumevanje.
- B** R, S, S, R, R, S

PREMI IN ODVISNI GOVOR

1. dr. Antona Veluščka; Inštitutu za arheologijo ZRC SAZU; vodja (triletnega) projekta arheoloških in dendrokronoloških raziskav mlajše kameno- in bakrenodobne poselitve na Ljubljanskem barju
• odvisni govor
2. Velušček poudarja: „V Ižci smo na razdalji nekaj deset metrov od gruča hiš našli ostanke stavb iz istega obdobja.“
Velušček pravi: „Ne vidim razloga, da ne bi bilo tako tudi na Ljubljanskem barju.“
3. Dr. Anton Velušček pravi: „O koliščarjih na univerzi nisem izvedel skorajda ničesar, zato nisem imel nikakršnega znanja o tem.“
„O koliščarjih na univerzi nisem izvedel skorajda ničesar,“ pravi dr. Anton Velušček, „zato nisem imel nikakršnega znanja o tem.“
„O koliščarjih na univerzi nisem izvedel skorajda ničesar, zato nisem imel nikakršnega znanja o tem,“ pravi dr. Anton Velušček.
4. Dr. Velušček pravi, da ga je prazgodovina že kot študenta zanimala bolj kot druga, mlajša obdobja.
5. **A** Po smislu.
B metoda določanja nastanka (starosti) česa sprejemati vase; vpijati, vsrkavati ki se ne spreminja, ne spremeni; nespremenljiv, stalen

- C** Datacijska metoda temelji na tem, da se ugotovi količina izotopa C14 v nekoč živem organizmu. / Datacijska metoda temelji na tem, da ugotovimo količino izotopa C14 v nekoč živem organizmu.

Datacijska metoda temelji na ugotavljanju količine izotopa C14 v organizmu, ki je nekoč živel. / Datacijska metoda temelji na ugotavljanju količine izotopa C14 v organizmu, ki je bil nekoč živ.

Ob smrti se ta proces prekine, radioaktivni izotop, ki ni obstojen, pa začne razpadati z ugotovljeno razpolovno dobo okoli 5700 let.

Ob smrti se ta proces prekine, neobstoječi radioaktivni izotop pa začne razpadati z razpolovno dobo, za katero so ugotovili, da traja okoli 5700 let.

Na približno leto smrti osebkov je mogoče sklepati tako, da merimo preostalo količino izotopa.

Tako je na podlagi merjenja preostale količine izotopa mogoče sklepati, približno katerega leta je osebek umrl.

- C** Po smislu.

4. sklop

IZ PRETEKLOSTI RASTE SEDANJOST

SEMINARSKA NALOGA

1. Po smislu.

2.

- Po smislu, npr.: Podatki o rojstvu in smrti Ivana Cankarja in Franceta Prešerna so pravilni, Primož Trubar pa je umrl leta 1586./Ivan Cankar je bil pomemben tudi kot dramatik, Trubar pa je bil hkrati verski reformator.
- Podatki o rojstvu in smrti Jakoba Petelina Gallusa ne morejo biti pravilni (saj ni mogel živeti le eno leto).
- Po smislu, npr.: Avtorji zapisa morda niso Slovenci in letnic rojstva ter smrti Primoža Trubarja ne poznajo tako dobro; letnica rojstva Jakoba Petelina Gallusa pa je napaka, ki se v knjigi s toliko podatki včasih zgodi./Pisci enciklopedije niso dovolj preverili podatkov, ki so jih vključili v knjigo.

3. Po smislu.

4.

- A** Jakob Petelin Gallus se je rodil leta 1550 in umrl 1591.

- B** Po smislu, npr.:

- rojstvo in smrt/podatki o življenju/obdobje
- povezanost s Slovenijo
- delovanje v tujini
- delo
- sodobniki
- odnos do Gallusa (na Slovenskem)
- (ponovna opozorila na) Gallusov pomen

- C** Po smislu, npr.: Zapis govori o na Slovenskem rojenem skladatelju Jakobu Petelinu Gallusu, ki je živel v drugi polovici 16. stoletja in večino svojih del ustvaril v tujini. V svojem času je bil eden najbolj uveljavljenih skladateljev, nato pa smo na Slovenskem vse do začetka 20. stoletja pozabili na njegov pomen./Na Slovenskem rojeni skladatelj Jakob Petelin Gallus je v drugi polovici 16. stoletja deloval večinoma v tujini in bil v svojem času cenjen skladatelj, nato pa smo na Slovenskem vse do 20. stoletja na njegov pomen pozabili.

- C** Po smislu, npr.: NE. Iz sestavka izvemo le, da je pisal mote in madrigale, nič pa ne izvemo o njihovem pomenu za razvoj evropske glasbe/o tem, zakaj bi bil pomembnejši od slovenskih znanstvenikov, izumiteljev, plemičev, slikarjev. DA. Iz zapisa je razvidno, da je deloval po Evropi in da je bil v svojem času cenjen in uveljavljen.

5.

- A** na Slovenskem/v domovini/doma biti pozabljen/ne zavedati se njegovega pomena

B

	Objektivno izražanje	Slogovno zaznamovana raba jezika
Časopisni članek ob obletnici rojstva		+
Enciklopedijski sestavek	+	
Seminarska naloga	+	
Esej o Gallusu v zborniku občine Ribnica		+

6. Po smislu.

7. Po smislu, npr.:

2.2 DELO

3.1 GALLUS V STROKOVNIH VIRIH/POGLED STROKE NA GALLUSOVO DELO

3.2 predstavitev ankete o poznavanju Gallusa med srednješolci

4 povzetek ugotovitev, predlogi za večjo ozaveščenost mladih o Gallusovem pomenu

8. Po smislu.

9. Po smislu.

10. Po smislu.

11. **A** Po smislu, npr.: Josip Mantuani je bil slovenski skladatelj, ki je po več stoletjih v slovenskem prostoru ponovno opozoril na Gallusov pomen. Prepričan je, da bi Gallusa, če bi bil doma kje drugje, njegovi rojaki slavili, saj je edini Slovenec, ki ga je mogoče postaviti ob bok največjim svetovnim skladateljem.

- B** O odnosu Slovencev do Jakoba Petelina Gallusa je Josip Mantuani zapisal: »Da je bil ta mož drugod doma, da ima druge potomce svojega rodu, bi ga pač tako uvaževali, kakor mu gre po njegovem svetovnem pomenu./Sam ni kriv, da mu spletajo spominke vence tako skromno in štedljivo; zaslužil pa jih je, in to glede na svoj rod in glede na svetovno kulturo.« (Mantuani 1991: str. 156).

Tudi Josip Mantuani (1991: str. 156/1991: 156) je ugotavljal, da bi Gallusa, če bi bil doma od kod drugod, spoštovali, kot si glede na svetovni pomen zasluži./da se Gallusa na Slovenskem le redko spominjamo, čeprav bi si glede na rod in prispevek k svetovni kulturi zaslužil vse spoštovanje.

- C** Po zgledu.

12. Po smislu, npr.: Mantuanijevega zapisa brez sprememb ne bi mogli uporabiti kot uvod v seminarsko nalogo. Ta je namreč avtorsko delo, v katerem mora biti jasno označeno, katere ugotovitve in misli so avtorjeve in katere so povzete iz drugih virov. Hkrati je seminarska naloga strokovno besedilo, Mantuanijev zapis pa je slogovno zaznamovan, saj pisec izraža svoja prepričanja in občutke in hkrati uporablja jezik, ki je danes zaradi časovne oddaljenosti že zastarel.

Mantuanijev zapis bi lahko uporabili kot del uvoda. Gre namreč za ugotovitve skladatelja in enega prvih ter največjih poznavalcev Gallusovega dela, ki govori prav o osrednjem problemu izbrane seminarske naloge. Vendar bi morali pri tem jasno označiti, da navajamo njegove misli, in uporabiti poročanje s premim govorom ali pa njegov jezik v odvisnem govoru preoblikovati, tako da ne bi bil slogovno zaznamovan.

PRIREDJA

1. **A**
- (najvišji) plemiški/visoki rod/vladarski/visok položaj
 - plemiškega
 - etnografija, zgodovina
 - duhovniki/misijonarji ali vojaki
 - z astronomijo, matematiko, balistiko, kartografijo
- B** ločno, vezalno, posledično, protivno (izvzemalno), sklepalno
- C**
- Stopnjevalno priredje: Barbara Celjska se ni le rodila v mogočni družini, temveč je s poroko pridobila (še) nove posesti in veliko moč.
 - Protivno priredje: Almi Karlin so očitali premalo čustveno pisanje, toda/a/vendar prav zaradi tega danes njene knjige uvrščamo med strokovne.
 - Posledično priredje: Alma Karlin je kljub slovenskemu rodu pisala v nemščini, zato je nekateri ne štejejo med velike Slovenke.
 - Pojasnjevalno priredje: Družbene vloge znanosti se zaveda tudi Lučka Kajfež Bogataj, saj/kajti v svojih številnih javnih nastopih skuša najširše množice ozaveščati o skrbi za okolje. / v svojih številnih javnih nastopih skuša namreč najširše množice ozaveščati o skrbi za okolje.
2. *Po smislu, npr.:*
- Ema Krška in Barbara Celjska sta zaradi visokega rodu posegali v najpomembnejše politične odločitve, **zato sta se njuni imeni ohranili v zgodovinskih zapisih.**
 - Barbara Celjska je izhajala iz ene najmočnejših plemiških družin svojega časa **in** je po poroki **pridobila še dodatno moč.**
 - O drugih ženskah slovenskega rodu ali rojenih na območju današnje Slovenije je le malo zgodovinskih sledov, **saj so imele manj družbene moči.**
 - V 18. in 19. stoletju so se Slovenci, ki so dosegli pomembne uspehe, večinoma izšolali za duhovnike **ali pa so imeli uspešno vojaško kariero.**
 - Prve, ki so delovali predvsem kot misijonarji, sta najpogosteje pritegnili etnologija in antropologija, drugi **pa so se ukvarjali z matematiko, fiziko in balistiko.**
 - V 18. in 19. stoletju je bilo med pomembnimi znanstveniki le malo žensk, **toda v 20. stoletju se je začel njihov delež povečevati.**
 - V 20. stoletju so se Slovenci in Slovenke uveljavili na različnih področjih, **torej njihova uspešnost ni več odvisna od visokega rodu in izbire določenega poklica.**
3. **A**
- Jožef Stefan in Friderik Pregl sta pomembna znanstvenika iz 19. stoletja. **toda/a** le eden od njiju je dobil Nobelovo nagrado. Do danes je edini Slovenec s tem visokim priznanjem na področju znanosti. **vendar/a** ga na Slovenskem širša javnost ne pozna dovolj. Deloval je **namreč** v Gradcu v Avstriji, tako da so ga pogosto označevali kot nemškega ali avstrijskega kemika. V anketah naključni vprašani kot znanega slovenskega znanstvenika pogosteje navedejo Jožefa Stefana **ali/ali pa** se spomnijo na Jurija Vego. Po prvem je poimenovan raziskovalni inštitut, po drugem **pa** matematično tekmovanje za osnovno- in srednješolce. **torej** na javno mnenje močno vpliva tudi pogosto pojavljanje imen v medijih. Leta 2007 je Nobelovo nagrado dobil Mednarodni odbor za podnebne spremembe pri OZN, v katerem je raziskovala Lučka Kajfež Bogataj. **zato** med slovenske nobelovce poleg Pregla štejemo tudi njo. Tudi ta znanstvenica se pogosto pojavlja v medijih. **saj** skuša o posledicah podnebnih sprememb ozaveščati najširšo javnost. **zato** je v anketah pogosto edina slovenska znanstvenica, ki jo vprašani poznajo.
- B**
1 protivno	2 protivno
3 pojasnjevalno	4 ločno
5 protivno	6 sklepalno
7 posledično	8 pojasnjevalno
9 posledično	
4. **A** DA, DA, DA, NE, DA
- B** *Po smislu, npr.:*
- Valvasor je pri raziskovanju jezera naredil pomemben korak, kajti kot eden prvih je/kot eden prvih je namreč želel znanstveno pojasniti njegovo delovanje.
 - Članek o tem naravnem pojavu ga ni samo pripeljal do članstva v Kraljevi družbi, marveč je bil objavljen tudi v dveh tujih znanstvenih revijah.
 - Presihanje Cerkniskega jezera je Valvasorja resnično privlačilo, saj je temu pojavu/kajti temu pojavu je namenil obsežno poglavje v svoji Slavi vojvodine Kranjske.
 - V poglavju o Cerkniskem jezeru predvsem predstavlja njegovo delovanje, toda/a vanj vključuje/van pa vključuje tudi ljudske pripovedke in legende.
5. **A, B, C**
- Valvasorjevo delo ni bilo omejeno samo na eno področje ali znanost, **torej je bil vsestransko izobrazena osebnost (t. i. polihistor).**
 - sklepalno priredje
 - Valvasor je bil vsestransko izobrazena osebnost (t. i. polihistor), saj/kajti njegovo delo ni bilo omejeno samo na eno področje ali znanost. / njegovo delo namreč ni bilo omejeno le na eno področje ali znanost.
 - **Valvasor je svoje življenje posvetil znanosti,** ustvaril je namreč mogočno knjižnico, zapustil obširno znanstveno delo in zaradi raziskav razprodal večino svojega premoženja.
 - pojasnjevalo priredje
 - Valvasor je ustvaril mogočno knjižnico, zapustil obširno znanstveno delo in zaradi raziskav razprodal večino svojega premoženja, torej je svoje življenje posvetil znanosti.
 - **Na Kranjskem je bil pionir na mnogih področjih,** saj je bil med drugim eden prvih sistematičnih kartografov in bakrorezcev.
 - pojasnjevalo priredje
 - Na Kranjskem je bil med drugim eden prvih sistematičnih kartografov in bakrorezcev, torej je bil (tu/v tej deželi) pionir na mnogih področjih.
 - **Močno ga je zaznamovala vera v hudiča in čarovnice, torej njegovo delo ni bilo čisto objektivno.**
 - sklepalno priredje
 - Njegovo delo ni bilo čisto objektivno, saj ga je močno/kajti močno ga je/močno ga je namreč zaznamovala vera v hudiča in čarovnice.
- C** *Po smislu.*
6. **A** DA, NE, NE, DA, NE

- B**
- *Priredno zložena poved:*
Leta 1672 se je vrnil iz vojne proti Turkom in si kupil tri gradove ter hišo v Ljubljani.
Podredno zložena poved:
Potem ko se je leta 1672 vrnil iz vojne proti Turkom, si je kupil tri gradove ter hišo v Ljubljani.
Enostavčna poved:
Po vrnitvi iz vojne proti Turkom leta 1672 si je kupil tri gradove ter hišo v Ljubljani.
 - *Priredno zložena poved:*
Valvasor je v bil po poklicu vojak, vendar je večino svojega življenja zapisal znanosti, zbirateljstvu in preučevanju Kranjske.
Podredno zložena poved:
Čeprav je bil po poklicu vojak, je večino svojega življenja zapisal znanosti, zbirateljstvu in preučevanju Kranjske.
Enostavčna poved:
Kljub vojaškemu poklicu je večino svojega življenja zapisal znanosti, zbirateljstvu in preučevanju Kranjske.
 - *Priredno zložena poved:*
Stroški njegovih dejavnosti so bili preveliki, zato je moral (Valvasor) leta 1692 razprodati večino svojega premoženja.
Podredno zložena poved:
Ker so bili stroški Valvasorjevih dejavnosti preveliki, je moral leta 1692 razprodati večino svojega premoženja.
Enostavčna poved:
Zaradi prevelikih stroškov svojih dejavnosti je moral Valvasor leta 1692 razprodati večino svojega premoženja.
7. Eno najpomembnejših del Ireneja Barage je knjiga o Indijancih. Napisal jo je najbrž izvorno v nemščini, saj je sočasni slovenski prevod nekoliko skrajšan in prirejen. Knjiga je leta 1837 izšla ne samo v nemščini in slovenščini, temveč tudi v francoščini. Namenil jo je širokemu bralskemu krogu, zato je napisana poljudno. V njej se je evropski človek prvič seznanil z indijansko zgodovino, pa tudi z legendo o indijanski princesi Pokahontas. Pri obravnavi indijanskih šeg in navad je bil nepristranski in kritičen, saj je prikazoval tako njihove vrline kot slabosti. Dobro desetletje po etnološki študiji Indijancev je napisal slovnico očipvejskega jezika v angleščini in očipvejsko-angleški slovar, torej je do kulture prvotnih prebivalcev Severne Amerike čutil spoštovanje.
8. **A** Po smislu, npr.:
- objektivni naslov novice: V Washingtonu simpozij ob 80. obletnici izida Noordungove knjige (Problem vožnje po vesolju)
 - subjektivni naslov reportaže: V glavnem mestu ZDA poklon pionirju vesoljskih poletov / Washington v znamenju Noordungove vožnje po vesolju
- B**
- 1
 - 3; podredno
 - 2; podredno
 - 2; priredno
- 9.
- Kratko in razgibano življenje Hermana Potočnika se je začelo 22. decembra 1892 v Pulju, končalo pa 27. avgusta 1929 na Dunaju.
o protivno
 - Njegov oče Jožef, ki je bil visoki oficir v avstro-ogrski mornarici, je umrl, ko je bilo Hermanu komaj dve leti, zato se je mati z otroki vrnila v Slovenijo.
o posledično
 - Herman je otroška leta tako preživel v Vitanju in osnovno šolo začel obiskovati v Mariboru.
o vezalno
 - Šolanje je nadaljeval ne samo na vojaških šolah v Fischau in v Hranicah na Moravskem, temveč je znanje nadgrajeval še na vojaški tehnično-inženirski akademiji v Mödling blizu Dunaja.
o stopnjevalno
 - Takoj po končani šoli je moral na fronto v Galicijo in Bosno, ter bil nazadnje poslan še na soško fronto.
o vezalno
 - Med vojno je zbolel za tedaj še neozdravljivo boleznijo tuberkulozo, zato so ga leta 1919 upokojili.
o posledično
 - Naslednjih 10 let je bolj ali manj osamljen preživel v težavnih poveljskih razmerah in v boju s kruto boleznijo, vendar se je vsem težavam navkljub že leta 1918 odpravil na Dunaj, kjer je študiral strojništvo in elektrotehniko.
o protivno
 - Za diplomsko področje si je izbral raketno tehniko, saj je že kot študent sodeloval v skupini, ki se je ukvarjala z letalsko in raketno tehniko.
o pojasnjevalno
 - Leta 1925 je diplomiral in se po končanem študiju v celoti posvetil raziskovanju raketne in vesoljske znanosti in tehnologije.
o vezalno
 - Decembra 1928 je z letnico 1929 založba Schmidt v Berlinu objavila njegovo knjigo z naslovom Problemi vožnje po vesolju, torej je Potočnikovo življenjsko delo, čeprav je bolezen vse bolj napredovala, vendarle izšlo še pred avtorjevo smrtjo.
o sklepalno
10. 1, 4, 1, 1, 1, 1, 3, 2, 1, 5
11. **A, B, C, Č**
- Knjiga Problem vožnje po vesolju – Raketni motor obsega 186 strani, vsebina je razdeljena na 62 poglavij in opremljena s 100 nazornimi, lastnoručno narisanimi ilustracijami.
- S-struktura: 1. vejica: loči glavna stavka v vezalnem priredju
2. vejica: loči naštevalne enote znotraj stavka
- S + S
- Izšla je konec leta 1928 z letnico 1929 v nemščini, a je bila že isto leto delno prevedena v angleščino in leta 1935 še v ruščino.
- S-struktura: 1. vejica: loči glavna stavka v protivnem priredju
- S + S

C Po smislu.

D Po smislu.

7. Po smislu.

8. Po smislu.

9. DA, NE, DA, DA, NE, DA, DA

KAKO ZAPISUJEMO POVEDI SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA?

1. A Aleš Berger je povedi v svojem e-pismu končal s piko. V delu pritožbe pa sta uporabljena dva klicaja, zadnja poved pa se konča z vprašajem in klicajem. Takšna raba ločil je slogovno zaznamovana, saj so povedi čustveno obarvane, besedilo pa je bolj subjektivno.

B Po smislu.

2.

A 1 Streljati ne, pomilostiti.
2 Hvala, lepa gospa.
3 Učitelj naroči dijaku, naj pobriše tablo, in odide.

B 2, 1, 3

3. A Po smislu.
B Slovar slovenskega knjižnega jezika, Slovenski pravopis, Slovenska slovnica ...
C Fran

4. V 1. delu Slovenskega pravopisa, ki nosi naslov *Pravila*.

5. Raba velikih in malih črk
Pisanje prevzetih besed
Raba ločil
Pisanje skupaj ali narazen
Deljenje

6. A DA. Med priredna (glavna) stavka je vstavljen odvisnik.

B Po smislu.

7. jezikovnosvetovalna

8.

- jezikovnopolitično vprašanje
- jezikovno-politično vprašanje

LOČILA

1. -

2. Raba ločil.

3. A Pika.

B DA. Po smislu, npr.: Tudi naslov besedila je poved, vendar za naslovom načeloma ne pišemo pike.

C Po smislu, npr.: Če je naslov besedila vprašalna poved, za naslovom napišemo vprašaj.

C

- Jezikovni svetovalec se sprašuje, kdaj postaviti vejico – Glavni stavek je pripovedni.
- Ali veš, kdaj postaviti vejico – Glavni stavek je vprašalni.

4. A Kaj je vzel iz predalnika?
Kateri čopič je vzel iz predalnika?

B

• pripovedno; rabi pike (po končnem ločilu)
• Po smislu.
• čustveno obarvano poved; subjektivna

5. Po smislu, npr.: Sporočevalec se sprašuje, kaj vse je vejica, in v čustveno obarvanem vprašanju izrazi začudenje, da je vejica »znamenje, ki lahko do neskončnosti povzroča preglavice uporabnikom slovenskega jezika«.

6. A

7. A na primer, tako imenovani; oziroma; to je

B 17. maj 2017

Pika je zapisana za vrstnilnim številnikom.

C Po smislu, npr.: Če izpustimo piko ali jo napišemo na napačnem mestu, naslovnik ne bo dobil našega e-sporočila.

8. Pisec je podvomil o pravilnosti rabe predloga *v*. V Slovenskem pravopisu se lahko prepričamo, da je v tej povedi pravilen predlog na: **Fužine** -in ž mn., zem. i. (í î) |del Ljubljane|: na ~ah.

Pravilna poved se torej glasi: Goran Vojnović je mladost preživel na ljubljanskih Fužinah.

9. 1, 3, 4, 7

2

1

3

4

7

6

5

10. B

bolj pregledna in laže berljiva

11. Po smislu, npr.: Besedo 'po(d)rednem' lahko preberemo na dva načina: podrednem ali porednem. Avtor povedi je tako šaljivo nakazal, da veznik *medtem ko* povzroča dijakom precej težav.

12. 3 posamezne naštevalne enote;

2 enakovredne dele proste ali zložene povedi;

1 nadredne in podredne stavke;

4 polstavke od preostalega besedila;

5 izraze in stavke, ki niso stavčni členi ali deli priredja oziroma podredja.

13. Po smislu, npr.: V prvi povedi stoji vejica pred veznikom *da*, ker loči odvisnik od glavnega stavka.

V drugi povedi ni vejice, ker *da* ni veznik, ampak sedanjiška oblika glagola *dati*.

14. A

• Vejica loči glavni in odvisni stavek. Besedica *ali* stoji na začetku odvisnika.

• Dvodelni veznik *ali* stoji na začetku obeh stavkov. V ločnem priredju ne pišemo vejice.

B

• Ali je vejica pomanjševalnica od veja ali nekončno ločilo?

• Ali se kdaj sprašujete, ali se pred 'ali' piše vejica ali ne?

• Ne vem, ali se pred 'ali' piše vejica ali ne.

• Naj vstavim vejico, to nagajivo ločilo, ali ne?

15. A Vejice ne pišemo, ker veznik *in* povezuje besedi v priredni zvezi.

B Vejice ne pišemo, ker veznik *in* povezuje priredna stavka.

- C** Vejico pišemo, ker je pred veznikom *in* odvisnik.
- C** Vejice ne pišemo, ker veznik *in* povezuje istovrstna odvisnika.
- D** Vejico pišemo, ker je pred veznikom *in* vrinjeni del.
- E** V tem primeru je veznik *in* del vrivka.
16. Postavljanje vejic ne samo tistih v večbesednih strukturah se lahko zazdi domala nerešljiva, nedoumljiva pravopisna ugan-ka. Srednješolci se z njo zelo kruto srečujejo npr. pri šolskih spisih in esejih saj so mnogi še vedno za sveto prepričani, da morajo pred vsakim 'ki, ker, ko, da, če' postaviti vejico. Samo spomnimo se desnih robov svojih spisov, popisanih z vejicami, ki nam jih je pregledovalec nanizal eno za drugo (in to brez vejic!) rekoč: Manjka ti veliko vejic, postavi si jih sam, kot pravijo pravila.
- 17.
- Besedilo *Vse o vejah in čisto malo manj o vejicah* je bilo objavljeno v sredo, 17. maja 2017, na spletnih straneh MMC RTV SLO.
 - Besedilo *Vse o vejah in čisto malo manj o vejicah* je krajše, kot bi pričakovali radovedni bralci, ki jih zanimajo pravila o pisanju vejice.
 - Besedilo *Vse o vejah in čisto malo manj o vejicah* je uporabno kot krajši priročnik za pisanje.
 - Kadar nam učitelj za slovenščino da nalogo, da bi preveril, ali znamo postavljati ločila, se nekateri sošolci počutijo zelo negotove, sam pa s pravopisom nimam težav.
 - Kadar pišemo, se moramo zbrati, da pravilno postavimo vsa ločila.
- 18.
17. maj
61,715.789
cesta Ptuj–Koper
400-letnica
s. p.
8–19
20 – 7
–30 °C
19. *Pravilni zapisi so naslednji:*
Sestanek bo 3. 9. 2017.
Ob 10^h se dobimo v jedilnici.
Prvih 30 minut se bomo pogovarjali o malici.
Ravnateljica se nam bo pridružila ob 10.30.
Razpravljali bomo o predlogu, da bi pouk trajal od 7. do 14. ure.
Sedaj traja pouk od 7.30 do 13.30.
Trajanje sestanka: 10–12.
Naslednji sestanek bo v torek, 4. 5. 2017.
- 20.
- Maja Bitenc je v svoji monografiji zapisala: „V Ljubljani sem bila pri narečnem govoru statistično pomembno nižje ocenjena pri statusnih in višje pri solidarnostnih lastnostih.“ Maja Bitenc je v svoji monografiji zapisala, da je bila v Ljubljani pri narečnem govoru statistično pomembno nižje ocenjena pri statusnih in višje pri solidarnostnih lastnostih.
 - V poglavju *Osebna izkušnja* je dodala: „Učitelji v Ljubljani so sprejemali moje narečje oz. narečno obarvan govor tudi pri govorjenju pred celim razredom v neformalnih situacijah.“
V poglavju *Osebna izkušnja* je dodala, da so učitelji v Ljubljani sprejemali njeno narečje oz. narečno obarvan govor tudi pri govorjenju pred celim razredom v neformalnih situacijah.

- Profesor jo je nekoč vprašal: „Ali se spomnite, kako sem Vas nekoč na hodniku opozoril, da v tisto okolje narečje ne spada?“
Profesor jo je nekoč vprašal, ali se spomni, kako jo je nekoč na hodniku opozoril, da v tisto okolje narečje ne spada.

21. **A**
„Po vstopu v razred je dijake nagovorila njihova učiteljica, nato sem jih pozdravila še sama in se predstavila,“ je v poglavju *Metodologija dela* zapisala raziskovalka.
- B**
„Po vstopu v razred je dijake nagovorila njihova učiteljica,“ je v poglavju *Metodologija dela* zapisala raziskovalka, „nato sem jih pozdravila še sama in se predstavila.“
22. *Po smislu, npr.:*
- Strokovno besedilo: citiranje oz. dobesedno navajanje povi iz pisnih virov; sklicevanje na strokovne avtoritete.
 - Publicistično poročilo: izjava neposrednega udeleženca, ki ponazori dogajanje.
 - Reportaža: izjave različnih sogovorcev, s katerimi želi avtor vplivati na bralčvo ali gledalčvo doživljanje in prepričanje.
 - Umetnostno besedilo: dialogi med osebami (poživijo dogajanje).
23. „Glej ga, Vida!“
Na klopi nedaleč stran je sedel profesor Kozman z obvezno cigareto v roki in mahal Vidu. Še nikoli ga Vid ni videl sedeti tu med bloki, zato ga ni niti najmanj pričakoval.
„Dober dan, nisem vas videl,“ se je začel opravičevati, ko je stal ob profesorju.
„Daj no! Tudi jaz sem včasih tako zamišljen, da nikogar ne vidim.“
Kozman se mu je prijazno nasmehnil. Vid je rahlo zardel. Kozman je očitno opazil, da je bil zamišljen. „Pišete kaj naslednjo uro?“
„Ne, ne. kar tako sem se šel malo prezračiti,“ se je izmotaval Vid.
„Daj, prisedi,“ ga je povabil profesor in odmaknil krožniček z ogorki in veliko skodelico kave na konec klopi. „Kako je bilo prejšnji teden pri odbojki?“
„V redu, čeprav je bolje pri vas,“ je z olajšanjem odgovoril Vid, ker je Kozman pogovor obrnil drugam.
„Si spet tako dobro podajal kot zadnjič? Daša in Sandi sta morala biti ves čas na mreži.“
Česa vsega se je Kozman spomnil! Vid je takrat res blestel in njegova ekipa je zmagala trikrat zaporedoma.
„Khm ... ne vem. Saj je še kar šlo,“ je skromno odvrnil Vid. „Zakaj pa vas ni bilo?“
„Eh, v bolnico sem moral, sem bil v remontu.“ Kozman se je nasmehnil in pritisnil ob krožniček tleči ostanek cigarete.
- 24.
- B – Uklepaj je desnostično, zaklepaj je levostično ločilo.
 - A – Poved je enostavčna.
 - B – Med osebnim imenom in vzdevkom pišem nestični vezaj.
 - B – Dvopičje je levostično ločilo.
 - A – Poved je dvostavčna; stavka v njej sta enakovredna (v vezalnem priredju).
 - B – Tri pike, ki zaznamujejo naštevanje, so nestično ločilo.
 - B – Na koncu pisno osamosvojenega dela tvorjenke pišemo stični vezaj.
25. poljudnoznanstveni
22.–25. 4. 2018
Gozd - Martuljek
10-kilogramski
15 €
–1 točka
npr.
do- in podiplomski

26. **A** umetnostnega
- Dogajanje, književne osebe, pogovori med njimi so plod avtorjeve domišljije.
 - Besedilo je večpomensko.
 - Nima praktičnega namena, želi vplivati na bralčevo doživljanje in v njem vzbuditi estetski užitek.

B Po smislu.

C Po smislu.

6. sklop

ZAMEJCI IN PREDMEJCI

ESEJ

- Po smislu.
- Po smislu.
- Po smislu, npr.:
 - Problemsko vprašanje:** Ali je mladim danes res vseeno, kaj se dogaja s svetom okoli njih?
Teza: Mladi so enako družbeno dejavni, kot so bili njihovi starši, le da njihova dejavnost ni tako glasna in vidna.
 - Problemsko vprašanje:** Mladi imajo danes morda več dobrin, kot so jih imeli njihovi starši – toda ali jih bodo imeli tudi v prihodnje? / toda ali imajo tudi toliko ljubezni in pozornosti?
Teza: Mnogi mladi imajo danes več materialnih dobrin, kot so jih imeli njihovi starši, vendar imajo veliko bolj negotovo prihodnost. / vendar jim starši namenjajo veliko manj pozornosti in časa.
 - Problemsko vprašanje:** Ali starši in mladi enako razumejo zrelost, odgovornost in delo?
Teza: Mladi zaradi drugačnih zahtev sodobne družbe svoje zrelosti, odgovornosti in pripravljenosti na delo ne dokazujejo več tako, da si čim prej ustvarijo lasten dom in poiščejo stalno službo, temveč s kritičnim odnosom do sveta in z iskanjem novih, boljših možnosti.
 - Problemsko vprašanje:** Ali ostajajo mladi zaradi družbenih omrežij brez pravih prijateljev?
Teza: Zaradi številnih spletnih »prijateljev«, ki se zdijo idealni in s katerimi brez težav navezujemo in ohranjamo stike, mladi čutijo manj potrebe po spletnju resničnih prijateljev ali pa se jim zdijo ta zelo naporna.
- A** Po smislu, npr.:
Veliko mladih je lenih, pijanih in večnih študentov. Mladi doktorji nimajo domovinskega čuta in zato odhajajo v tujino. Mladina je apatična, brezvoljna, brezciljna, depresivna. Cele dneve presedijo pred računalnikom in se gredo drag turizem na račun staršev. Mladi ne znajo delati, so brez reda discipline in ne ubogajo. Mladi so preobčutljivi, so mevze.

B Po smislu, npr.:

Področje	Značilnosti mladih	Naloga odraslih
Pridobivanje novih informacij	Vse informacije pridobijo na internetu.	naučiti mlade, da brskajo za informacijami, uporabnimi v življenju
Deljenje misli in čustev	Občutke delijo z vsemi, ki jim sledijo.	Mladim nameniti pozornost in čas.
Motivacija	Ves čas so izpostavljeni agresivni in na videz pozitivni zunanji motivaciji.	Pomagati mladostniku odkriti, razviti in ceniti notranjo motivacijo.
Odnos do prihodnosti	Ne verjamejo v varno in zagotovljeno prihodnost.	Mladim dovoliti, da sami kaj spremenijo.
Delo	Na delo se čustveno ne navežejo, delajo na podlagi večšin in za svoje delo pričakujejo dobro plačilo.	Naučiti mlade, da svojih veščin ne smejo posojati za vsak namen.

5.

V odstavku je postavljena teza celotnega besedila.	2
V odstavku je zastavljeno izhodiščno vprašanje.	4
V odstavku je predstavljena nova podtema.	5, 6, 7, 8, 9
V odstavku je dodatno podkrepljena tema iz prejšnjega odstavka.	3
Naveden je nasprotni primer za podtemo iz prejšnjega odstavka.	
Ob konkretnem primeru je potrjena splošnejša misel iz prejšnjega odstavka.	
Podana je sklepna misel oz. sporočilo avtorjevega razmišljanja.	10

6. B

7. Po smislu, npr.:

- Mladi za pridobivanje novih informacij ne potrebujejo odraslih.**
Strah odraslih pred mladimi najprej izhaja iz dejstva, da so izgubili eno svojih bistvenih vlog – vlogo učiteljev, saj lahko mladi vse informacije sami poiščejo na internetu.
- Mladi so konstantno izpostavljeni izredno močni zunanji motivaciji**
Vsaj toliko kot z virtualnim svetom spletnih prijateljev internet na življenje mladih vpliva s tem, da jih nenehno izpostavlja izjemno močni zunanji motivaciji.
- Mladi se zavedajo, da je prihodnost nemogoče napovedati**
Razvijanje notranje motivacije je posebej pomembno za mlade, ki – v nasprotju s svojimi starši – živijo v svetu, v katerem je nemogoče napovedati prihodnost.
- Mladi delajo na ravni večšin**
Ker se mladi zavedajo, da je prihodnost nemogoče napovedati, tudi delajo na ravni večšin.

8. **A** Po smislu, npr.: V zadnjih povedih pisec neposredno izrazi sporočilo vsakega odstavka.

B A, C, B

9. **A** Po smislu, npr.:

- sedemletni fant je sam naročil izdelek in pred tem preveril vse možnosti
- mladi znajo sami poiskati vse informacije; mladi svoje občutke delijo s sledilci na družbenih omrežjih

B Po smislu.

10. Po smislu.

11. 4, B

12. *Po smislu, npr.:* Starejši se bojijo mladih, saj **ne morejo slediti sodobnemu svetu, v katerem mladi živijo**; vendar mladi kljub vsem možnostim sodobne tehnologije, **ti potrebujejo starejše, da jim pomagajo odkriti njihovo poslanstvo**.

13. *Po smislu, npr.:* mladi, se bo po branju, mladih, prednosti

14. *Po smislu, npr.:*

Značilnost eseja	Upoštevanje te značilnosti v zapisu z bloga		
Pisec predstavi svoj pogled na izbrano vprašanje	DA	DELNO	NE
Besedilo je izrazito subjektivno	DA	DELNO	NE
V uvodu napovemo temo, postavimo tezo in se do vprašanja (lahko) opredelimo	DA	DELNO	NE
V jedru na izbrani problem pogledamo z različnih vidikov	DA	DELNO	NE
Problem razčlenimo, ga primerjamo s podobnimi problemi, svoja stališča soočamo z nasprotnimi mnenji	DA	DELNO	NE
Na podlagi argumentov izpeljemo sklepe	DA	DELNO	NE
V zaključku strnemo ugotovitve in potrdimo ali ovržemo izhodiščno tezo	DA	DELNO	NE
Pisec se sklicuje na strokovne ugotovitve, vključuje številčne podatke, navaja misli drugih avtorjev	DA	DELNO	NE
Besedilo je namenjeno zahtevnejšemu bralcu	DA	DELNO	NE

15. *Po smislu.*

KAKO SO POVEZANI STAVKI IN POVEDI V BESEDILU?

1. **A** *Po smislu, npr.:*

DA

- Podobnost: Oba zapisa govorita o mejah in stereotipih, ki jih ustvarjajo.
- Razlika: M. Lissiač govori o nerazumevanju in stereotipih zaradi fizične, državne meje, (ki jo lahko jasno vidimo); blogovski zapis pa govori o (nevidnih) medgeneracijskih nasprotjih, ki zbujejo predsodke in negativne občutke.

B DA, NE, NE, DA, NE

C *Po smislu, npr.:* Lažje sem sledil/-a zapisu iz naloge **B**, saj je pisec uporabil veznike in podobne izraze, tako da sem jasno vedel/-a, ali govori o razliki, nasprotju, posledici.

Č

	Pomensko razmerje med povedma	Izraz
1. in 2. poved	pojasnjevanje (ponazarjanje)	tako
2. in 3. poved	protivno razmerje (razlika)	pa
3. in 4. poved	pojasnjevalno razmerje	/
4. in 5. poved	protivno razmerje (nasprotje)	nasprotno
5. in 6. poved	sklepalno razmerje	torej
6. in 7. poved	protivno razmerje (nasprotje)	vendar
7. in 8. poved	pojasnjevalno razmerje	namreč
8. in 9. poved	vezalno razmerje (dodajanje)	podobno

2. *Po smislu, npr.:* Ljudje se od nekdaj bojimo nepoznanega in se

iz strahu spremembam pogosto upiramo. To velja tudi za odnos odraslih do mladih, saj so mladi sprememba po definiciji. Ker jih odrasli ne razumejo, ne dojamejo in se jih na nezavedni ravni bojijo, se jim zdijo neposlušni in neprilagojeni. Da bi se naučili delati in ubogati, bi jih morali zato odpeljati v kamnolom in fante poslati v vojsko.

3. **A**

Izraz	Pomensko razmerje	Sopomenski izraz
torej	sklepalno	to pomeni, skratka
nič čudnega	posledično	zato, ni presenetljivo, tako, zaradi tega, seveda
npr.	pojasnjevalno	denimo, recimo, namreč
v povezavi	pogojno/oziralno	če upoštevamo, glede na

B pojasnjevalno, vezalno

C D

4. **A** *Po smislu, npr.:* mladostniki, mladina, najstniki, mlajša generacija, otroci

B

Osebna glagolska oblika	(delujejo), razmišljajo, se orientirajo
Zaimek	(pred) njimi, jih
Sopomenski izraz	(današnja) mladina, (današnji) mladini
Nadpomenka	
Ponovitev	(pri) mladih, mladi, mlade, (pred) mladimi, mladih
Pomenski ali metaforični opis	

C *Po smislu, npr.:* Mladi so sprememba po definiciji. Sprememba je pri **mladih njih** edina konstanta. **Mladi** Delujejo, razmišljajo, se orientirajo na popolnoma drugačen način, kot je to počela generacija 5, 10 in več let pred njimi. Menim, da je nesposobnost odraslih, da bi se živeli v **mlade vanje/v svoje otroke/v današnjo mladino** in da bi resnično razumeli okoliščine, v katerih **odrašajo/odrašča današnja mladina**, kriva za popolnoma zgrešeno in napačno predstavo o današnji mladini/**o njej**. Odrasli mladih ne razumejo, ne dojamejo, na nezavedni ravni se jih bojijo. Od tod strašnje pred mladimi ter **njihovo** poniževanje **mladih**.

5. **Mladi se zavedajo, da je prihodnost nemogoče napovedati**
Tega se zavedamo tudi **odrasli, boste** rekli. Pa **se** res? **Današnji mladi** so v otroštvu poslušali, **naj gredo** študirat, ker **bodo** bolje živeli. Danes pa **so** brezposelni. **Gledali so svoje starše**, ki **so sanjali** o ležernem upokojskem življenju in visokih pokojninah, danes pa ti isti starši brezposelni in popolnoma neprilagojeni na hiter svet **tavajo** od vrat do vrat za službo. **Mladi**, ki **so verjeli svojim staršem**, da je **njihova** politična opcija pravilna, so v večini **spregledali** tudi to zablodo. Zato danes **ne verjamejo** politikom, izobraževalnemu sistemu in mnenjskim voditeljem. **Ne verjamejo** niti **lastnim staršem**, ki **se** s poceni, »saj bo bolje« frazami **trudijo** ustvarjati lažno varnost.

6. **A** • jedro predhodne povedi postane izhodišče naslednje povedi (J1 → I2: I1 – J1, I2 – J2, I3 – J3).

B • se jedra vseh povedi navezujejo na isto izhodišče.

7.

A pri tem – (Trst je bil od nekdaj) mesto številnih narodov (v) mestnem (središču) – Trst je morala (dočakati) – tržaška literarna pop zvezda o kateri – **njegove sestre Danice**

- B** Metaforični izraz: tržaška literarna pop zvezda
Pomenski opis: sto tri leta stari pisatelj

C Po smislu, npr.: Trst je bil od nekdaj mesto številnih narodov, zato prepričanje »Trst je naš!« ni (popolnoma) upravičeno. Vendar je Trst tudi slovensko mesto, čeprav v mestnem središču naključni obiskovalec redkeje sliši slovenski jezik, ker so Slovenci v mestu zelo razpršeni. Prisotnost Slovencev na primer dokazuje to, da v tem mestu živi v tujini in v Sloveniji uveljavljeni pisatelj Boris Pahor ter da na ulici Cassa di risparmio še danes stoji bife pri Pepiju, očetu Pinka Tomažiča in njegove sestre Danice, o kateri je v *Mladoporočencih* z *Ulice Rossetti* pisal Fulvio Tomizza.

Že omenjeni sto tri leta stari pisatelj Boris Pahor Evropo seznanja z zgodovinsko usodo tržaških Slovencev. Hkrati pa se zaradi njegove priljubljenosti Sloveniji ustvarja vtis, da na Tržaškem ni mlajših pisateljev, ki bi pisali v slovenščini.

- C** Po smislu.

7. sklop

SLOVENŠČINA V EVROPSKI UNIJI

URADNI JEZIK, DRŽAVNI JEZIK

1. Po smislu.

2. **A** Č

- B** sopomenki

... ni ustrezna, saj je Evropska unija stvarno lastno ime oz. poimenovanje za pravno ureditev držav, Evropa pa je zemljepisno lastno ime.

- C** Po smislu, npr.:

- Raba jezika na univerzi (vloga ni formalno opredeljena)
- Raba jezika v ustanovah EU (vloga je formalno opredeljena)
- Raba jezika na delovnih srečanjih za lažje sporazumevanje (vloga ni formalno opredeljena)
- Razširjen jezik, ki ga govorci različnih jezikov uporabljajo za medsebojno sporazumevanje (vloga ni formalno opredeljena)

- C** Po smislu, npr.:

Vloge slovenščine	V Republiki Sloveniji	V Evropski uniji
Jezik akademskega izobraževanja in raziskovanja	DA NE Primer: Predavanja na univerzi so v slovenščini.	DA NE Primer: /
Državni jezik	DA NE Primer: Predstavlja Slovenijo kot samostojno državo, v njem je napisala ustava. Predstavlja Slovenijo v simbolnem, predstavitevem smislu – uporablja ga večina prebivalstva in se z njim tudi identificira.	DA NE Primer: /

Vloge slovenščine	V Republiki Sloveniji	V Evropski uniji
Uradni jezik	DA NE Primer: Slovenščina je jezik, v katerem poteka uradna oz. javna komunikacija s prebivalstvom, npr. komunikacija na sodiščih, policiji, upravnih enotah ipd.	DA NE Primer: Ker je slovenščina uradni jezik EU, lahko vsi državljani Slovenije dostopamo do dokumentov EU v slovenskem jeziku, na Evropsko komisijo pa lahko pišemo in dobimo odgovor v slovenskem jeziku. Na vseh sestankih, ki so na visoki državniški ravni, lahko udeleženci govorijo v svojem jeziku. Na zasedanjih Evropskega parlamenta je slovenščina uradni jezik, kot enega od uradnih jezikov ga lahko uporabljajo vsi poslanci, hkrati pa imamo vsi možnost spremljanja dela Evropskega parlamenta v slovenskem jeziku.
Delovni jezik v institucijah	DA NE Primer: Sporazumevanje na delovnih srečanjih in sestankih.	DA NE Primer: /
Svetovni jezik oz. jezik komunikacije s tujci	DA NE Primer: /	DA NE Primer: /

3. Po smislu, npr.:

- Slovenščina je uradni jezik v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, saj tam živijo pripadniki slovenske narodne manjšine.
- Slovenščina je jezik akademskega izobraževanja in raziskovanja v Avstriji, Nemčiji, Franciji, saj imajo na univerzah lektorat slovenščine.

4. **A** Po smislu, npr.:

- Učenju novih jezikov
- Sodelovanju v skupnih dejavnostih s šolami ali fakultetami iz drugih držav

- B** Po smislu.

ENOGOVORNA IN DVOGOVORNA BESEDILA

1. **A** Po smislu, npr.:

- Program je namenjen učencem srednjih in poklicnih šol ter njihovim učiteljem.
- Usposablja mlade, da se pripravijo za širjenje znanja o EU med svojimi vrstniki.
- Mladi postanejo zagovorniki evropskega povezovanja.

- B** Po smislu.

C

Besedilna vrsta	Enogovorno besedilo	Dvogovorno besedilo
Intervju		+
Komentar	+	
Okrogla miza		+
Publicistično poročilo	+	
Vabilo		+

2. A Po smislu.

B Po smislu.

C

- poizvedovalno
- dvogovorno; pobudno

3.

• B

pogajalni

Po smislu, npr.:

- doseči kompromis
- uskladiti različne želje

• C

prepričevalni

Po smislu, npr.:

- z argumenti prepričati sogovornika, da spremeni svoje mnenje
- predstaviti prednost programa, da bo sogovornik spremenil svoje prvotno mnenje

4. DA, DA, DA, NE, NE, NE, DA, NE, NE

5. A A

Po smislu, npr.: Replike so v dvogovornem besedilu med seboj povezane tako, da v odzivni repliki ne ponavljamo podatkov iz pobudne replike, temveč se nanje navezujemo s pozajmljanjem ali z osebno glagolsko obliko, včasih pa tudi s pomenskim opisom ali delno ponovitvijo.

B Po smislu, npr.: Ker je nekatere rešitve lažje doseči v sodelovanju več držav.

raziskovalnega; pogovorno menjavo; pobudna; odzivna; izhodišče; jedro; vprašanja

PREPRIČEVALNI POGOVOR

1. Po smislu.

2. enogovorno

Po smislu, npr.: Ker sporočevalec od naslovnika ne pričakuje odziva.

3. Po smislu.

4. A Po smislu.

B Po smislu.

C A, C, E, F

5. A A

B Po smislu, npr.:

Paulo Coelho meni, da le odprta družba lahko zares živi in napreduje.

Po mnenju Ane s Ptuja medkulturni dialog človeka bogati, saj mu omogoča spoznavanje novih ljudi, običajev in kultur.

6. A Po smislu, npr.: Medkulturni dialog je vrsta pogovora, ki ga sporočevalec tvori z namenom, da doseže strpnost, tj. spoštovanje drugih.

B Po smislu, npr.:

- 1 Spoštovanje in sprejemanje drugačnosti
- 2 Spoznavanje novih ljudi, kultur, običajev, načinov življenja
- 3 Načelo ustreznosti oz. upoštevanja okoliščin

C Po smislu, npr.: Načela medkulturnega dialoga je potrebno upoštevati tudi v enogovornih besedilih, saj je spoštovanje dostojanstva človeka najvišja vrednota.

7. Po smislu.